

ศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด จังหวัดชัยภูมิ
Potential of Community in Narcotics Problem Management in
Chaiyaphum Province

เทอดศักดิ์ ไปจันทิก, สุนทร ปัญญาพงษ์, อัญชลี ชัยศรี, เกศสุดา โภคานิตย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Therdsak Pajuntuek, Soonthorn Panyapong,
Anchalee Chaisri, Katesuda Phokanit
Chaiyaphum Rajabhat University

พรสวรรค์ มงคลวรรณศรี
นักวิจัยอิสระ

Ponsawan Mongkonwannasri
Independent Researcher

E-mail: ponsawanmongkon@gmail.com

ได้รับบทความ: 31 มีนาคม 2563; แก้ไขบทความ: 29 เมษายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 29 เมษายน 2563

Received: March 31, 2020; Revised: April 29, 2020; Accepted: April 29, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชนจังหวัดชัยภูมิ และเพื่อศึกษาแนวทางการปรับใช้ศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชนจังหวัดชัยภูมิ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม เลือกศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงชุมชนที่ได้รับรางวัลกองทุนแม่ของแผ่นดินในปี 2561 ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ คือ 1) บ้านหนองหญ้าร้างกา ต.โพหนอง อ.เมืองชัยภูมิ 2) บ้านหัวขัว ต.บ้านบัว อ.เกษตรสมบูรณ์ 3) บ้านราษฎร์บูรณะ ต.เจาทอง อ.ภักดีชุมพล 4) บ้านโสกคร้อ ต.หนองฉิม อ.เนินสง่า 5) บ้านกุดขอนแก่น ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1. แบบสอบถามเพื่อประเมินระดับความคิดเห็นของประชาชนในระดับศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชน และ 2. ใช้แนวทางการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับแนวทางการปรับใช้ศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นระดับศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ($\bar{X}=3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในการสร้างทีมงานกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด และด้านศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมชุมชนและหลักธรรมทางพุทธศาสนา จากผลดังกล่าวจะเห็นว่าศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด ในด้านต่าง ๆ นั้น มีความสอดคล้องกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดคือชุมชนคือ มีกลไกดูแลชุมชนของตนเองอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ซึ่งกลไกที่ดีที่สุด คือ การที่ประชาชนในชุมชนดูแลชุมชนของตนเอง จะเห็นได้ว่าในชุมชนมีผู้นำที่ให้ความสำคัญในการจัดการกับปัญหาเสพติดอย่างเหมาะสมและมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ นอกจากนี้ประชาชนในชุมชนมีการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเสพติดของชุมชนตนเอง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานกับภาครัฐด้วย ทำให้ชุมชนสามารถจัดการปัญหาเสพติดได้เป็นอย่างดีเกิดการพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด

2. แนวทางการปรับใช้ศักยภาพชุมชนทั้ง 5 ชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนที่ได้รางวัลจากการประกวดหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินในระดับจังหวัด คือ การปรับใช้ศักยภาพชุมชนทั้งในระดับชาวบ้าน ระดับแกนนำ โดยการสร้างความเข้าใจกับปัญหาเสพติดของชุมชนตนเอง ใช้แนวทางการสำรวจด้วยวิธีการประชุมประชาคมจำแนกกลุ่มเสี่ยงและเฝ้าสังเกตพฤติกรรม ในขณะเดียวกันนั้นก็ใช้แนวทางในศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีอยู่ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรมมาสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การรวมกลุ่มวิสาหกิจด้านงานฝีมือเพื่อเพิ่มรายได้และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การมีกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมร่วมกันของวัดและชุมชนในงานบุญต่าง ๆ เช่น การทำบุญข้าวของบ้านหนองหญ้าร้างกา ต.โพนทอง อ.เมืองชัยภูมิ เป็นต้น การมีแนวทางการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและแก้ไขปัญหาคอขวดที่เกี่ยวข้องที่เป็นเหตุของปัญหายาเสพติด โดยต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และประยุกต์ใช้ต้นทุน ศักยภาพ และภูมิปัญญาที่มีในชุมชนเองชุมชนมีการสร้างแนวทางกำหนดกติกาชุมชนมาตรการทางสังคมร่วมกันฉะนั้นจึงเห็นว่าชุมชนมีการใช้ศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชน ทำให้ชุมชนดูแลตนเองได้จากปัญหายาเสพติด ชุมชนพึ่งตนเอง ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ศักยภาพชุมชน, การจัดการ, ยาเสพติด

Abstract

The purposes of this research article were to study the level of community potential for solving of drug problem in community at Chaiyaphum Province and to study activities for solving of the drug problem in community at Chaiyaphum Province. The study was a mixed method research. The sample was selected from community in purposive sampling where got Land's Mather Fund in 2018 in Chaiyaphum province such as 1) Nongyarungga Village, Ponthong Sub-district, Muaeng District 2) Huakhua Village, Banbua Sub-district, Kasetsoomboon District 3) Ratburana Village, Chaothong Sub-district, Pukdeechumphon District 4) Sokkro Village, Nongchim Sub-district, Noensanga District and 5) Kudkhonkaen Village, Banpetch Sub-district, Phukheaw District. The instruments used were questionnaires for evaluated the opinion level of the community potential for solving of the drug problem and structured interview was open-ended for collected qualitative data about approaches for adaptation community potential to solve the drug problem. The statistics used for quantitative data processing were frequency, percentage, mean and standard deviation. The content analysis method was used to qualitative data.

The results of the research revealed that:

1. The level of community potential for solving of drug problem in community at Chaiyaphum Province was moderate level ($\bar{X}=3.73$). In addition, the results revealed that were moderate level all topic, include community leaders and the potential for solving of drug problem, community's potential in dealing with the drug problems in building a team with the drug solution, the participation of people in the community with solution to the drug and community potentials in the handling of drug issues in beliefs, tradition, culture and Buddhist principles in community for the drug solution. These results be considered that the community potential in the handling of drug problems consistent with the development of the community's strength to eliminate drug problems. The community is an intimate and ongoing community-friendly mechanism for which the best mechanisms are the people in community care for their community be considered that in the community, there is a leader in dealing with appropriate drug problems and consistently continuity. In addition,

the people in the community were participated in the handling of self-community drug issues, as well as participating in government. The community can handle drug problems as well as develop into the community's strength to eliminate drug problems.

2. The five community-based deployment guidelines, which were the community received awards from the Land's Mather Fund contest of the Province were enhancing the community's potential in the locals both people and core leader by understanding the community drug issues itself. Using the surveying approach by the community meeting to recognize the risk groups and observe behavior. At the same time, using a guide in the potential of the village/community as the local wisdom, culture, traditions create a variety of activities in the community, such as the integration of handicraft enterprises to increase revenue and spend time in handy. A tradition of temples and communities in various merit activities such as making merit of the rice soul (Bunkhankhao) of Nongyarungga Village, Muang Chaiyaphum, etc. The participation in the planning approach is involved in solving the drug problems and solving other related problems that are causing the drug problems. It must conform to the lifestyle, tradition, culture and apply the potential capital and wisdom in the community itself. Communities have been creating guidelines for community rules together. Therefore, the community has been using the community's potential to manage drug problems in the community, make the community take care of the drug problems self-reliant community sustainable.

Keywords: Potential of Community, Management, Narcotics

1. บทนำ

ปัญหาเสพติดของประเทศในปัจจุบันจัดได้ว่าอยู่ในขั้นวิกฤต โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะมีการผลิตยาเสพติดทั้งภายในประเทศและมีการลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศมากมายหลายชนิด เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาอี รัฐบาลปัจจุบันได้ตระหนักถึงปัญหาเสพติดและให้เป็นนโยบายเร่งด่วน เห็นได้จากพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ปราศรัยเนื่องใน “วันต่อต้านยาเสพติดโลก” ประจำปี 2561 วันที่ 26 มิถุนายน 2561 ดังนี้ กำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็น “วาระเร่งด่วน” แห่งชาติ ที่ต้องได้รับการป้องกัน และแก้ไขปัญหายา อย่างเข้มข้น เพื่อลด

ระดับปัญหายาเสพติดในสังคมไทย โดยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด และจัดการกับปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่อง ให้เบ็ดเสร็จ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพ ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ความสงบสุขของประชาชน และสังคม โดยส่วนรวม รวมทั้งได้ขับเคลื่อนแผนประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2561 โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อลดปริมาณผู้เข้าสู่การกระทำผิด อีกทั้ง นำคนออกจากวงจรการกระทำผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติด ให้เห็นอย่างชัดเจน และ ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชน และสังคม พร้อมทั้ง การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยมยั่งยืน ร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นการบูรณาการ การดำเนินงานของทุกภาคส่วน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างครบวงจร โดยดำเนินการใน 4 แผนหลัก คือ แผนความร่วมมือระหว่างประเทศ “เชิงรุก” แผนสกัดเครือข่ายยาเสพติด แผนป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชน และแผนการแก้ไขปัญหายาเฉพาะที่มีแนวโน้มการกระจายตัวมากขึ้น

ปัญหายาเสพติดของจังหวัดชัยภูมิยังคงเป็นปัญหาการค้าและแพร่ระบาด ยาเสพติดที่มีการค้าและแพร่ระบาดมากที่สุด คือยาบ้า รองลงมาเป็น กัญชาแห้ง กัญชาสด กระต่อม และ สารระเหย ตามลำดับ พื้นที่ที่มีปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุด 3 ลำดับ คือ อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอกอนสวรรค์ และอำเภอจัตุรัส มีการจับกุมคดียาเสพติด 313 คดี ผู้ต้องหา 315 ราย เพิ่มขึ้นจากเดือน มีนาคม 2560 ร้อยละ 7.15 โดยผู้ค้ามีอายุต่ำสุด 14 ปี สูงสุด 17 ปีส่วนใหญ่การลำเลียงยังปรากฏข้อมูลการจ้างวานจะรับจ้างต่อกันเป็นทอด ๆ โดยใช้ยานพาหนะส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง และรถมอเตอร์ไซด์ สำหรับพื้นที่หรือจุดนัดหมายในการส่งยาเสพติด ส่วนหนึ่งมีการนัดหมายตามโรงแรม หอพักหรือสถานที่สาธารณะ และถนนสายต่าง ๆ ทำให้ยากต่อการจับกุม ยังต้องอาศัยข้อมูลการข่าวเชิงลึกในพื้นที่ และการขยายผลจากการจับกุมตัวผู้เสพ หรือการชักทอดของผู้ต้องหา การดำเนินมาตรการด้านการปราบปราม การตั้งจุดสกัดจุดตรวจ การป้องกันและการเฝ้าระวังในพื้นที่ปรากฏข้อมูล ข่าวสาร บุคคลที่เป็นกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีพฤติการณ์กลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำที่มีโอกาสที่จะผันตัวไปเป็นนักค้า ยังต้องมีดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นไปที่ กลุ่มผู้เคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด กลุ่มผู้ใช้แรงงานทั้งภาคเกษตรกรรมและโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งที่อยู่ในพื้นที่และกลับมาภูมิลำเนาในช่วงเทศกาลต่าง ๆ กลุ่มคนว่างงาน และกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อควบคุมไม่ให้สถานการณ์เกิดผลกระทบที่เป็นปัญหารุนแรงต่อสังคม (ที่มา: http://pr.prd.go.th/chaiyaphum/ewt_news.php?nid=13156)

ชุมชนในจังหวัดชัยภูมินั้น มีหลายชุมชนที่เป็นชุมชนแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นชุมชนที่มีความเสี่ยงในการเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด ดังนั้น แม้ภาครัฐจะเข้ามาช่วย ในการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่บ้างแล้ว แต่การจะแก้ไขปัญหายาได้อย่างยั่งยืนต้องอาศัย ชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นศาสตร์ของพระราชาที่จะให้ชุมชนดึงศักยภาพของชุมชนของตน

ออกมาจัดการกับปัญหาเสพติดให้หมดไปอย่างยั่งยืน และเป็นการพัฒนาชุมชนด้วย ในการจัดการกับปัญหาเสพติดของชุมชนในจังหวัดชัยภูมิต้องใช้ศักยภาพ ชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ไข ปัญหาเสพติดในชุมชนเป็นอย่างมาก ศักยภาพชุมชน คือ ผู้นำ การมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชน การสร้างทีมงาน ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมชุมชน หลักธรรมทางพุทธศาสนา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชน จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับใช้ศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดใน ชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด จังหวัดชัยภูมิ คณะผู้วิจัยใช้การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม(Questionnaire) และ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยการเก็บข้อมูลคุณภาพภาคสนามโดยเก็บข้อมูลจำนวน 300 ตัวอย่าง โดยการเลือกหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดหมู่บ้านกองทุน แม่ของแผ่นดินดีเด่นระดับจังหวัดประจำปี 2561 1) บ้านหนองหญ้าร้างกา ต.โพนทอง อ.เมืองชัยภูมิ 2) บ้านหัวขัว ต.บ้านบัว อ.เกษตรสมบูรณ์ 3) บ้านราษฎร์บูรณะ ต.เจ้าทอง อ.ภักดีชุมพล 4) บ้านโสกคร้อ ต.หนองฉิมอ.เนินสง่า 5) บ้านกุดขอนแก่น ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดใน ชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

จำนวนผู้ที่แบบสอบถามศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด จังหวัด ชัยภูมิ จำนวน 300 คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ดังนี้ จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.30 และเป็นเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 49.70 จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 41.00 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.70 มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.70 มีอายุ 10-30 ปี และ 31-40 ตามลำดับจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 39.00 มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 21.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าคิดเป็นร้อยละ 19.30 มีการศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 16.30 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. และคิดเป็นร้อยละ 4.30 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติด จังหวัดชัยภูมิ พบว่าด้านศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.73$) เมื่อพิจารณาศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดพบว่า การสร้างทีมงานกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.94$) รองลงมาคือผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\bar{X}=3.70$) และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดกับความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมชุมชนและหลักธรรมทางพุทธศาสนา ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=3.64$) ตามลำดับ ความคิดเห็นด้านศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดจังหวัดชัยภูมิในด้านผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดพบว่า มีการจัดรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในพิษภัยยาเสพติดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.19$) รองลงมาคือร่วม/รับทราบการรายงานผลการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดต่อหน่วยงานของภาครัฐ ($\bar{X}=4.07$) จัดกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งชุมชนตามกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายภาครัฐ เช่น ใช้กระบวนการประชาคมหมู่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\bar{X}=3.87$) จัดทำข้อตกลงร่วมกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น กลุ่มอาสาสมัคร, กลุ่มอาสาพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.83$) จัดทำแผนปฏิบัติการด้านชุมชนปลอดภัยยาเสพติดและเฝ้าระวังไม่ให้มีการค้ายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}=3.82$) จัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำของชุมชน ($\bar{X}=3.78$) จัดทำข้อตกลงร่วมกันในชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ธรรมนูญหมู่บ้าน และปฏิบัติการด้านการข่าวของชุมชน ($\bar{X}=3.66$) แจ้งเบาะแสของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ($\bar{X}=3.33$) และตรวจตรา ตรวจค้นจับกุมดำเนินคดีกับผู้ค้ายาเสพติด ($\bar{X}=3.15$) ตามลำดับ ความคิดเห็นด้านศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดจังหวัดชัยภูมิในด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดพบว่า ร่วมประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.91$) รองลงมาคือ ร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในพิษภัยยาเสพติด ($\bar{X}=3.87$) เข้าร่วม/มีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครชุมชนเพื่อเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ($\bar{X}=3.79$) สร้างความเข้มแข็งชุมชนตามกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายภาครัฐ เช่น ใช้กระบวนการประชาคมหมู่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\bar{X}=3.74$) จัดทำข้อตกลงร่วมกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น ร่วมเป็นกลุ่มอาสาสมัคร, กลุ่มอาสาพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.71$) จัดทำข้อตกลงร่วมกันในชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ธรรมนูญหมู่บ้าน ($\bar{X}=3.62$) ใช้กระบวนการประชาคมในชุมชน เพื่อค้นหา

ผู้ติดยาเสพติด ($\bar{X}=3.42$) และร่วมแจ้งเบาะแสของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ($\bar{X}=3.33$) ตามลำดับ ความคิดเห็นระดับศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดจังหวัดชัยภูมิในด้านการสร้างทีมงานกับการแก้ไขปัญหาเสพติดพบว่า มีการจัดตั้งกองทุนเกี่ยวกับปัญหาเสพติด เช่น กองทุนแม่ของแผ่นดินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.40$) รองลงมาคือ รวมเป็นกลุ่มอาสาสมัครในการแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชน ($\bar{X}=3.91$) รวมเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมสร้างรายได้ เช่น วิสาหกิจชุมชน ($\bar{X}=3.90$) รวมเป็นกลุ่มอาสาสมัครในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชน ($\bar{X}=3.79$) และใช้กระบวนการประชาคมในชุมชน เพื่อค้นหาผู้ติดยาเสพติด ($\bar{X}=3.74$) ตามลำดับ ความคิดเห็นระดับศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดจังหวัดชัยภูมิในด้านความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมชุมชนและหลักธรรมทางพุทธศาสนาด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดพบว่า มีการเสริมสร้างความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่ดีให้กับคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.79$) รองลงมาคือ มีการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาามาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}=3.71$) มีการดูแลผู้เข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูอย่างเหมาะสมโดยการใช้วัด หรือ ศาสนสถานในการฟื้นฟูจิตใจ ($\bar{X}=3.66$) และมีการแก้ไขปัญหาเสพติดที่สอดคล้องตามวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน ($\bar{X}=2.42$) ตามลำดับ

4.2 แนวทางการปรับใช้ศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

1. การเตรียมความพร้อมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน 2 ระดับ ระดับชาวบ้านทำให้เกิดความตระหนักในโทษและพิษภัยของยาเสพติด มุ่งมั่นมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา โดยการประชุมประชาคม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติ ฯลฯ ระดับแกนนำสรรหาผู้นำ ทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน ฯลฯ

2. ทำความเข้าใจกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนสำรวจ คัดกรองเพื่อแบ่งปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น

3. วางแผนงานของหมู่บ้าน/ชุมชน วางแผนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดและแก้ไขปัญหาคืออื่นที่เกี่ยวข้องที่เป็นเหตุของปัญหาเสพติด โดยต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และประยุกต์ใช้ต้นทุน ศักยภาพและภูมิปัญญาที่มีในชุมชนเอง ประสานแนวร่วมหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง

4. ลงมือแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมจากคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน ดังนี้ กำหนดกติกาชุมชน/มาตรการทางสังคมร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และ/หรือธรรมนูญของชุมชน ตามแนวทางสันติวิธี ดำเนินการป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งเด็ก เยาวชน ครอบครัว คนทำงาน และประชาชนทั่วไปสอดส่อง ตรวจตรา เฝ้าระวัง เช่น สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เดินเวรยาม แจ่งเบาะแสผู้ค้าแก๊งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้นดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติดแก้ไขปัญหายูสเพ/ผู้ติด ค้นหา ทำความเข้าใจ เชิญชวน คัดกรอง ช่วยเหลือส่งต่อ ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฯ ในด้านต่าง ๆ ทั้งสุขภาพ อาชีพ การศึกษา และการเปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม พัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์

5. พัฒนาสู่ความยั่งยืนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน แก้ไขปัญหาพื้นฐานคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพจัดการองค์ความรู้และเชื่อมโยงเครือข่าย ประเมินผล สรุปบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน เพื่อเพิ่มพลังความเข้มแข็งในการทำงานพัฒนาแกนนำรุ่นต่อไป สร้างจิตอาสา พัฒนาศักยภาพให้กับผู้นำรุ่นสอง เพื่อให้มีแกนนำสืบทอดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลดังกล่าวจะเห็นว่าศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในด้านต่าง ๆ นั้น มีความสอดคล้องกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดคือ ชุมชน คือ มีกลไกดูแลชุมชนของตนเองอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องซึ่งกลไกที่ดีที่สุด คือ การที่ประชาชนในชุมชนดูแลชุมชนของตนเอง จะเห็นได้ว่าในชุมชนมีผู้นำที่ให้ความสำคัญในการจัดการกับปัญหาเสพติดอย่างเหมาะสมและมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ นอกจากนั้นประชาชนในชุมชนมีการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเสพติดของชุมชนตนเอง ทั้งในมาตรการป้องกันปัญหาเสพติด มาตรการด้านการปราบปราม มาตรการการบำบัดรักษาผู้เสพติด รวมถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานกับภาครัฐทำให้ชุมชนสามารถจัดการปัญหาเสพติดได้เป็นอย่างดี เกิดการพัฒนาสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด และมีแนวทางการปรับใช้ศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ชุมชนทั้ง 5 ชุมชนซึ่งเป็นชุมชนที่ได้รางวัลจากการประกวดหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่นระดับจังหวัด ได้แก่ 1) บ้านหนองหญ้ารางกา ต.โพหนอง อ.เมืองชัยภูมิ 2) บ้านหัวขัว ต.บ้านบัว อ.เกษตรสมบูรณ์ 3) บ้านราษฎร์บูรณะ ต.เจ้าทอง อ.ภักดีชุมพล 4) บ้านโสกคร้อ ต.หนองฉิม อ.เนินสง่า 5) บ้านกุดขอนแก่น ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว นั้นมีแนว

ทางการปรับใช้ศักยภาพชุมชนทั้งในระดับชาวบ้าน ระดับแกนนำ โดยการสร้างความเข้าใจกับปัญหาสาเหตุของชุมชนตนเองใช้แนวทางการสำรวจด้วยวิธีการประชุมประชาคม จำแนกกลุ่มเสี่ยงและเฝ้าสังเกตพฤติกรรม ในขณะเดียวกันนั้นก็ใช้แนวทางในศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีอยู่ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรมมาสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การรวมกลุ่มวิสาหกิจด้านงานฝีมือเพื่อเพิ่มรายได้และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การมีกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมร่วมกันของวัดและชุมชนในงานบุญต่าง ๆ เช่น การทำบุญข้าวของบ้านหนองหญ้าร้างกา ต.โพนทอง อ.เมืองชัยภูมิ เป็นต้น การมีแนวทางการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและแก้ไขปัญหาคriminal ที่เกี่ยวข้องที่เป็นเหตุของปัญหายาเสพติด โดยต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และประยุกต์ใช้ต้นทุน ศักยภาพและภูมิปัญญาที่มีในชุมชนเองชุมชนมีการสร้างแนวทางกำหนดกติกาชุมชนมาตรการทางสังคมร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และ/หรือธรรมนูญของชุมชน ตามแนวทางสันติวิธีรวมถึงสอดส่องตรวจตรา เฝ้าระวังเช่น สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัครเดินเวรยาม แจ่งเบาะแส ฉะนั้นจึงเห็นว่าชุมชนมีการใช้ศักยภาพชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชนทำให้ชุมชนดูแลตนเองได้จากปัญหายาเสพติด ชุมชนพึ่งตนเอง ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากแนวทางการปรับใช้ศักยภาพของชุมชนในการจัดการยาเสพติด

1. อยากให้คนที่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่ได้รับการบำบัดยาเสพติดแล้วร่วมเป็นวิทยากรในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้สังคมในชุมชนยอมรับ
2. ชุมชนอยากให้ภาครัฐใช้มาตรการการปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่องจริงจัง

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการถอดบทเรียนของชุมชนที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมการปกครอง (ศอ.ปส.ปค.). (2557). **คู่มือการประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาธิตราชดิณแดน กรมการปกครอง.

สำนักงาน ป.ป.ส. (2559). คู่มือแนวทางการดำเนินงานแผนประชารัฐรวมใจ สร้างหมู่บ้าน
ชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560. (อัดสำเนา).

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวงยุติธรรม. (2560). ปราศรัยในโอกาสวัน
ต่อต้านยาเสพติดโลกประจำปีพุทธศักราช 2560 [http://pr.prd.go.th/
chaiyaphum/ewt_nws.php?nid=13156](http://pr.prd.go.th/chaiyaphum/ewt_nws.php?nid=13156).